

Małgorzata Szymańska
m.szymanska@bg.szczecin.pl
Monika Musiatowicz
m.musiatowicz@bg.szczecin.pl
Magdalena Kosmalska
m.kosmalska@bg.szczecin.pl
Biblioteczne Centrum Informatyczne
Biblioteki Głównej Uniwersytetu Szczecińskiego

Analiza bibliometryczna indywidualnego dorobku naukowego a Rozporządzenia MNiSW w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym

Streszczenie: Autorki pokazują sposób wykorzystania zasad oceny parametrycznej jednostek naukowych do oceny indywidualnej naukowców. Koncentrują się przede wszystkim na wątpliwościach, jakie pojawiają się przy interpretacji przepisów a także przy ich adaptacji na potrzeby uczelnianych analiz bibliometrycznych.

Słowa kluczowe: ocena parametryczna, ocena dorobku naukowego, bibliometria

Celem tekstu jest pokazanie sposobu adaptacji zasad oceny parametrycznej do wewnętrznej oceny pracowników uczelni, a także związanych z tym problemów. Autorki pokazują sposób wykonywania analiz bibliometrycznych przyjęty na Uniwersytecie Szczecińskim.

Wydawałoby się, iż zakończenie procesu zbierania danych do kategoryzacji, według *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 grudnia 2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym i uczelniom, w których zgodnie z ich statutami nie wyodrębniono podstawowych jednostek organizacyjnych* (Dz. U. z 2016 poz. 2154), zakończy żywot tego aktu prawnego. Dla bibliotekarzy sporządzających analizy bibliometryczne na potrzeby macierzystych instytucji, rozporządzenie jest nadal aktualnym dokumentem, stanowiącym podstawę ich pracy. W instytucji, którą reprezentujemy, przyjęte jest, że analizy bibliometryczne przeprowadza się z uwzględnieniem zapisów najnowszego rozporządzenia w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. Jednakże, rozporządzenie takie działa – w przypadku oceny jednostek naukowych – wstecz (tj. rozporządzenie z 2016 r. określa sposób oceny jednostek w latach 2013–2016), co rodzi problemy, gdy stosuje się je do wewnętrznych analiz bibliometrycznych sporządzanych dla uczonych w roku 2017. Praca, mająca na celu poznanie potencjału jednostki (z wyprzedzeniem), odbywa się według wytycznych, które w chwili użycia są już nieaktualne. Dostępność takich wytycznych, które obowiązywałyby dla kolejnych, a nie minionych lat, byłaby sensowniejsza, a wytyczne bardziej pomocne i nienarządzające przygotowujących je pracowników na niejasne interpretacje budzące wątpliwości w środowisku akademickim. Ponieważ takich instrukcji nie ma, sporządzający analizy bibliometryczne na potrzeby swoich jednostek naukowych pozostają sami z wątpliwościami. U osób pragnących solidnie i rzetelnie wykonywać swoje obowiązki budzi to frustracje, ponieważ naraża ich na bycie buforem pomiędzy rozżalonym naukowcem a dokumentem prawnym MNiSW.

Opisywane poniżej sytuacje nie są obrazowane konkretnymi przykładami, ponieważ intencją autorów jest zasygnalizowanie niejasności, a nie poddawanie w wątpliwość punktacji konkretnego dorobku naukowego. Całkowicie rozumiemy, ile trudu i frustracji pociąga za sobą działanie naukowców, kiedy nie mogą z wyprzedzeniem planować strategii swojej kariery z powodu nieustannie zmieniających się kryteriów oceny ich pracy.

Niewątpliwie punktem zapalnym wielu analiz jest sposób traktowania materiałów konferencyjnych. Widoczna przez szereg lat jest tendencja do marginalizowania ich znaczenia, z wyjątkiem tych konferencji, których materiały pełnotekstowe odnajdujemy w uznanych bazach międzynarodowych. Dorobek naukowy oceniany w ramach ewaluacji jednostek naukowych obejmuje: *publikacje w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych uwzględnionych w uznanej bazie publikacji o zasięgu międzynarodowym*¹. Zapis ten może być interpretowany naszym zdaniem na dwa sposoby. Po pierwsze, może chodzić o listę indeksowanych konferencji z bazy Web of Science Core Collection (WoS). Po drugie, o publikację zaindeksowaną w bazie WoS, dla której mogą być w tej bazie liczone cytowania. Oficjalna lista indeksowanych konferencji za lata 1990–2015, dostępna na stronie internetowej Clarivate Analytics (<http://wokinfo.com/poland/>)², nie zawsze pokrywa się z konferencjami, z których teksty są możliwe do odszukania w WoS.

W porównaniu z rozporządzeniem obowiązującym w poprzedniej ocenie parametrycznej, tj. *Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 lipca 2012 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym* (Dz. U. 2012, poz. 887 ze zm.), w obecnym zaszły duże zmiany w odniesieniu do punktacji monografii. W rozporządzeniu z 2012 r. przy ocenie monografii brano pod uwagę autorstwo całości, autorstwo rozdziału, redakcję i język publikacji. W rozporządzeniu z roku 2016 język nie miał już znaczenia. Wprowadzono natomiast dodatkowe kryterium: liczbę autorów monografii. W następstwie liczba przyznawanych punktów została powiązana z liczbą autorów. Niżej punktowane były rozdziały wieloautorskie. Wprowadzono również nowy typ publikacji, tzw. monografię wieloautorską. To wszystko czyni wytyczne ujęte w rozporządzeniu z 2016 r., w tym zawartą w nim tabelę z punktacją, trudnymi w interpretacji i rodzącymi wiele pytań. Poniżej przedstawiamy kilka z nich.

W omawianym rozporządzeniu pojawia się nowy termin dotyczący monografii i związany ze znacznie wyższą punktacją, a mianowicie „monografia wybitna”. Paragraf 8 pkt. 4. brzmi następująco: *Podstawę do uznania monografii naukowej za dzieło »wybitne« stanowi prestiżowa nagroda, przyznana w okresie objętym oceną*. Czy w analizie bibliometrycznej ta nagroda podnosi punktowanie monografii, jeśli nie została przyznana w okresie objętym oceną? Jeśli mamy sytuację, gdy monografia opublikowana w roku 2016 dostała nagrodę w 2018, to czy stanowi to podstawę przyznania autorowi 50 punktów?

W paragrafie 11. pkt. 2 Rozporządzenia z 2016 r. wymienione zostają organizacje, których nagroda jest podstawą uznania monografii za wybitną: „nagrada Prezesa Rady Ministrów, ministra, właściwego Wydziału Polskiej Akademii Nauk, Komitetu Naukowego Polskiej

---

¹ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 lipca 2012 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. Dz.U. 2012, poz. 887, z późn. zm.

² Wszelkie odwołania do stron internetowych zawierają dane aktualne w dniu 1 listopada 2017 r.

Akademii Nauk, Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej, zagranicznego towarzystwa naukowego, organizacji międzynarodowej lub ogólnopolskiego towarzystwa naukowego o szczególnym prestiżu”. Jak należy rozumieć „szczególny prestiż organizacji”?

W paragrafie 11 pkt. 1 *Monografie naukowe [...] zalicza się do osiągnięć naukowych i twórczych jednostki naukowej, jeżeli spełniają łącznie następujące warunki: [...] są opublikowane jako książki lub odrębne tomy (z wyłączeniem map), których egzemplarze obowiązkowe zostały przekazane uprawnionym bibliotekom, zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych (Dz. U. poz. 722, z 2003 r. poz. 1188, z 2008 r. poz. 1056 oraz z 2012 r. poz. 1529), są dostępne w bibliotekach krajowych lub zagranicznych uczelni, lub innych uznanych organizacji naukowych, lub są opublikowane w formie elektronicznej w Internecie [...]*. Pytanie dotyczy monografii wydanych za granicą. Spełniają one wszystkie warunki stawiane monografiom, oprócz warunku dotyczącego przekazania (przez wydawcę) egzemplarza obowiązkowego. Ustawa o egzemplarzu obowiązkowym dotyczy wydawnictw polskich, więc nie znajdziemy książek wydawców zagranicznych (np. Oxford University Press) w katalogu Biblioteki Narodowej. Czy monografia naukowa jest osiągnięciem tylko wtedy, gdy została opublikowana w wydawnictwie polskim?

Doświadczenia stosowania zasad oceny jednostek do oceny indywidualnych naukowców w naszej uczelni, pokazują różne problemy. Pracownicy naukowcy często wyrażają swoje zdziwienie i rozżalenie, z którym też trzeba się zmierzyć, wynikające z różnorodnej punktacji ich dorobku: innej na potrzeby parametryzacji, a innej w analizie bibliometrycznej realizowanej według wewnętrznych zasad naszej uczelni. Dzieje się tak, ponieważ monografia wydana w 2016 r. uzyska inną punktację w indywidualnej ocenie, bo jest punktowana według rozporządzenia z 2012 r., a nie według rozporządzenia z 2016 r. (obowiązującego od 1 stycznia 2017 r.), ponieważ w praktyce takie rozwiązanie stosujemy. Jedno rozporządzenie jest wykorzystywane w dwóch różnych ocenach, dla innych przedziałów czasowych. Różnice w ocenie pojawiają się również w przypadku czasopism z list czasopism punktowanych MNiSW. W analizie przypisujemy artykułom punkty z wykazów za dany rok (publikacja z 2014 z listy z 2014 r). W trybie przyznawania jednostkom kategorii naukowych, korzysta się z wykazów ujednoczonych utworzonych do tego celu, obejmujących okres od ostatniej oceny i różniących się niekiedy punktacją.

Uściślenia, w brzmieniu: *[artykułem naukowym jest również artykuł] opublikowany w czasopiśmie naukowym albo w suplementie lub zeszycie specjalnym czasopisma naukowego pod warunkiem, że suplement lub zeszyt stanowią kolejne numery czasopisma zamieszczonego w wykazie czasopism naukowych, o którym mowa w § 15 ust. 1³* nie precyzują, czy dodanie do kolejnego numeru czasopisma naukowego – umieszczonego w ministerialnym wykazie czasopism – określić: „zeszyt specjalny”, „suplement” itp., nie zmieni kwalifikacji numeru czasopisma. Co to znaczy „kolejne numery czasopisma”? Znana jest praktyka wydawania materiałów konferencyjnych w suplementach do czasopism. Suplement opatrzony jest tą samą, co bieżące wydanie numeracją z dodatkowym oznaczeniem, np. z literką „a”.

---

³ W Rozporządzeniu z 2016 r. paragraf 2, ust. 10, lit. a.

Powyzsze watpliwosci wynikaja z adaptowania rozporzadzen dotyczacych przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym do oceny indywidualnej. Nieścistości można by uniknąć, gdyby istniały wytyczne analizy bibliometrycznej indywidualnego dorobku naukowego. W sytuacji, gdy do tego celu wykorzystujemy akty prawne przygotowane do oceny uczelni i wydziałów, warto pamiętać o praktyce przyjmowania interpretacji korzystnych dla poszczególnych autorów prac naukowych.

Bibliografia:

1. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 lipca 2012 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. Dz. U. 2012, poz. 887 ze zm.
2. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 grudnia 2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym i uczelniom, w których zgodnie z ich statutami nie wyodrębniono podstawowych jednostek organizacyjnych. Dz. U. z 2016 poz. 2154.